

FORNGUIDEN

**BOTNA
BOHUSLÄN**

Publicerad i september 2017.
Ansvarig utgivare: Mikael Jägerbrand.
Författare: Mikael Jägerbrand
Mer info: www.fornguiden.se

STENRAD. Den här typen av resta stenar i rad är mycket ovanliga. Men det finns flera liknande inom några mil från Vrångstad.

VRÅNGSTAD GRAVFÄLT

Det finns bara ett fåtal fornminnen där utsikten är lika spännande som själva de historiska lämningarna.

Här i Vrångstad ligger gravarna högst upp på ett litet berg med utsikt över dalen – och havet.

Bara några minuter med bil från det hektiska sommarlivet i Fjäll-

backa eller Smögen ligger det idylliska forntidsområdet Vrångstad gravfält.

Här finns en liten fornpromenad där du går genom lummiga skogar, ängar och bohuslänska berg. Vandringsleden är ca 2 km lång och tar ungefär en timme i lugnt tempo.

Men det är inte bara vacker natur du passerar under promenaden utan du gör också en tidsresa genom 5 000 års historia. Här ser du fornminnen från både sten-, brons- och järnåldern.

Direkt vid parkeringen börjar det stora gravfältet från järnåldern. Här kan du se ungefär 30 gravhö-

gar som är från 200-400-talet e Kr, några har kvar en rest sten i mitten.

När du kommit upp på den lilla bergsåsen så ligger ett gravfält framför dig med ett 50-tal högar.

Det är de tre resta stenarna som står i en rad, som är de mest spännande fornminnena här i Vrångstad. Om du tittar noga så kan du också se en fjärde sten som fallit, den stod upprest på 1800-talet.

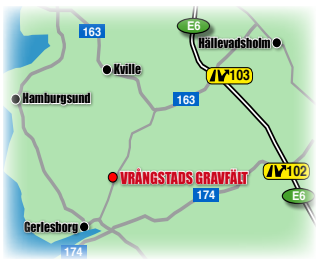
Varför man för ca 2 000 år sedan valde att göra sådana här stenrader vet ingen i dag. Några menar att det är någon typ av astronomisk kalender, men det mest troliga är att det

är ett minnesmärke över någon som dött.

En kort promenad söderut hittar du det äldsta fornminnet här, en 5 000 år gammal långdös. Den här typen av grav är från stenåldern och består av en liten kammare som byggts av stora stenblock.

Den här långdösen kallades "en af Bohusläns ståtligaste ålderdomslemningar" av arkeologen Emil Ekhoff. Trots gravens ståtlighet hittade han bara några flintskärvor när han grävde ut den 1879.

Mikael Jägerbrand

Så hittar du hit

Gravfältet ligger nära Kville, ca 4 mil norr om Uddevalla. Kör E6. Sväng av avfart 103. Välj väg 163 mot Fjällbacka. Kör 4 km. Vid skyltarna "Bovallstrand 13 / Bottna 7", sväng söderut (vänster). Kör 5 km. Gravfältet ligger på västra (högra) sidan vägen.

Fakta

Ligger: Bottna, Bohuslän.
GPS: N 58° 30'52.2"
E 11° 22'24.1"

Historik

3 000 f Kr

De första gravarna anläggs här i Vrångstad, en dös.

200-400 f Kr

De flesta av gravarna på det övre gravfältet anläggs. Samtidigt konstrueras också de båda domarringarna.

1864

Den lilla sjön Skogby norr om gravfältet töms genom ett dike som byggs öster om berget i Vrångstad. Den forna sjöbotten är åkermark än i dag.

1867

Historikern A E Holmberg publicerar den första omfattande skildringen av Vrångstad fornminnen, detta i boken "Bohusläns historia och beskrifning".

1879

Arkeologen Emil Ekhoft gräver ut på flera platser i Vrångstad. Han undersöker flera gravhögar på gravfältet och längdösen från stenåldern.

1935

Två gravar tas bort när vägen byggs om. Man hittar gravkärl med brända ben och en ring av guld.

1937

Den 230 meter långa kanalen står klar efter flera års arbete. Den totala kostnaden: 18 793 kronor.

GRAVFÄLT. Det här är ett av de största gravfälten i Bohuslän, nästan 300 meter långt och med 60 gravhögar av olika storlekar.

Längst i söder finns den största gravhögen, en storhög som är 16 meter i diameter och med en märkligt platt topp.

De mest spännande fornminnena här är stenraden i norra delen. Från början var det fyra platta stenar som stod här i rad, men den yttersta föll någon gång i slutet av 1800-talet.

En spännande teori är att de resta stenarna symboliserar uppställda soldater, och att en sten några meter bort är deras hövding/officer.

GRAVFÄLT. Det här gravfältet är ca 1 500 år gammalt och består av ungefär 30 stycken högar av olika storlekar.

Det användes under järnåldern då man kremerade sina döda och sedan lade askan i ett keramikkärl som placerades i högar.

Vid utgrävningar här på 1800-talet så hittade man bland annat en kittel av täljsten som var fylld av brända ben.

KANAL.

Det mest fantastiska bygget i Vrångstad syns knappast eftersom kanalen går under jord.

Kanalen stod klar 1937 efter två års bygge och används för att dränera åkrarna norr om gravfältet.

Kanalen är mycket välbyggd med både botten, väggar och tak gjorda av huggen sten.

Den är 1,6 meter hög och totalt 230 meter lång, men det är bara de sista dryga 20 metrarna som är synliga vid parkeringen. Här finns också en liten stenlagd bro.

HÄLLRISTNING.

Hela trakten kring Vrångstad är fylld med 3 000 år gamla hällristningar från bronsåldern. Den här hällen finns på andra sidan vägen. Här finns Sveriges största vagn, hela 1,2 meter lång, samt ett enkelt skepp.

DOMARRINGAR.

Nedanför den branta klippan finns två stencirklar med stora stenar, domarringar.

Den större domarringen har 11 stenar och den mindre 7 men båda har troligen haft fler stenar. I slänten vid bäcken har det kanske funnits ytterligare en domarring, det finns kvar några enstaka stenar.

De här domarringarna är ovanliga eftersom de ligger i direkt anslutning till varandra. Domarringar är en typ av forntida gravar.

LÅNGDÖS.

Det här är den äldsta graven i Vrångstad, den är ungefär 3 000 år gammal och användes för flera personer.

Graven kallas längdös och består av fem stora stenhällar som bildar ett litet rum, ovanpå har man lagt fler stenhällar. Sedan har man omgärdat det hela med nio resta stenar.

När den byggdes här uppe på det lilla bergskrönet så hade man utsikt över havet. Vattnet stod då 25 meter högre än i dag och dalen var en liten havsvik.

De vanligaste fynden i såna här gravar är ben, keramik och bärnstenspärlor.

1860

2017

Husgrund.

Kvarnstenar

KVARN. Den lilla bäcken ser övergiven och ödslig ut i dag men det här var en mycket viktig plats på 1800-talet. Då låg det hela fem kvarnar inom bara några hundra meter från parkeringen. Alla kvarnarna hade till och med egna vägar och broar.

Det finns flera spår efter kvarnarna att spana efter, bland annat en meterhög grund och flera kvarnstenar som ligger mitt ute i bäcken.

